

Kuusamon kaupunki
Yhdyskuntatekniikan lautakunta
PL 9
93601 Kuusamo
yhdyskuntatekniikka@kuusamo.fi

MUISTUTUS

1.9.2016

Dnro 0605/2016

Asia: Paliskuntain yhdistyksen muistutus koskien Kuusamon kaupungin strategista yleiskaavaa

KUUSAMON STRATEGINEN YLEISKAVAEHDOTUS

Kuusamossa on käynnissä kaupungin strategisen yleiskaavan laadinta. Tavoitteena on ohjata paikallisten elinkeinojen kehittämistä kestävästi, toimintaedellytysten jatkuvuus turvaten. Etenkin kaivostoiminnan ja luontoon perustuvien elinkeinojen yhteensovittaminen on ollut vahvasti esillä. Kaavan alueella jäävät voimaan Rukan, Veskan, Viipusjärven ja Kesäjärven osayleiskaavat sekä Suiningin, Oivangin ja Pyhäjärven ranta-osayleiskaavat. Mikäli kaupunginhallitus hyväksyy Ruka-Kuusamon matkailualueen osayleiskaavan ennen strategisen kaavan hyväksymistä, myös se jää voimaan. Kaikkia näitä kaavoja koskee kuitenkin strategisen kaavan kaavamerkintä rm-1, Matkailun ydinalue, missä ei sallita kaivostointa, rikastamista tai jalostusta.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavassa

Poronhoitoalueella erilaisten toimintojen onnistunut yhteensovittaminen on elinkeinon toimintamahdollisuuksien kannalta äärimmäisen keskeinen asia. Uusia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä voidaan antaa tukemaan, selventämään ja ilmentämään poronhoitoalueella olemassa olevia käytäntöjä ja pelisääntöjä. Ensisijainen ohjauskeino poronhoitoon liittyen on erityislaki, poronhoitolaki (PHL 848/1990). Kaavamerkinnät ja -määräykset eivät mene erityislainsäädännön edelle, mutta ne tulkitsevat ja tukevat näitä ohjauskeinoja.

Poronhoitolaissa (3§) säädetään poronhoidolle vapaa laidunnusoikeus maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta. Lain 53 § velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa valtion maita koskevien hankkeiden yhteydessä, mikäli ne vaikuttavat olennaisesti poronhoidon harjoittamiseen. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää turvaavat myös poronhoidon alueidenkäyttöllisiä edellytyksiä. Niissä todetaan, että ”Poronhoitoalueella turvataan poronhoidon alueidenkäyttölliset edellytykset.”

Kuusamon strategisessa yleiskaavassa on poronhoidolle omat kaavamerkinnät. Kaavaan on merkitty poronhoidon kannalta tärkeät alueet, eli erotuspaikat ja paliskuntien väliset rajat. Rajoihin liittyy määräys:

”Moottorikelkka- ja ulkoilureitit tulee suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman harvoissa kohdissa pysyvän poroaidan kanssa.”

Paliskuntien rajat erottuvat melko huonosti ja niiden merkitseminen paremmin olisi kannatettavaa. Esimerkiksi Lapissa on maakuntakaavoissa käytössä violetti katkoviiva. Kaavakartasta ei erotu onko valtakunnanrajan poroesteaitaa merkitty kaavaan. Aita perustuu valtiosopimukseen ja on MMM:n määräyksellä Paliskuntain yhdistyksen ylläpitämä. Sinänsä on sama, merkitäänkö aita kaavaan, sillä se on alueella joka tapauksessa ja muun muassa sen alueella valtion mailla tapahtuvista metsänhakuista ja muusta toiminnasta on sovittu pelisäännöt Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välisessä sopimuksessa (2013).

Poronhoidolle on annettu koko kaava-alueita koskeva yleismääräys:

”Tarkemmassa suunnittelussa tulee turvata porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset säilyttämällä laidunalueiden yhtenäisyys ja kulkureitit laidunalueiden välillä. Turvetuotantoa suunniteltaessa on oltava yhteydessä paliskuntiin. Metsän uudistamisessa ja matkailutoimintojen sekä reitistön sijoittamisessa on otettava huomioon porotalouden tärkeät kohteet kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyynti-aiadat.”

Määräys noudattelee VATia ja voimassa olevan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan poronhoitoaluetta koskevaa suunnittelumääräystä. Määräys on kuitenkin ongelmallinen, sillä se ei ota huomioon kaikkia poronhoitoon haitallisesti vaikuttavia maankäyttömuotoja. Esimerkiksi kaivostoiminta ja tuulivoima ovat sellaisia maankäytön muotoja, joiden sijoittamisessa ja suunnittelussa poronhoidon toimintaedellytykset on myös turvattava. Paliskuntain yhdistys esittää, että kaavamääräys muutetaan seuraavasti:

”Tarkemmassa suunnittelussa tulee turvata porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyynti-aiadat sekä säilytettävä laidunalueiden yhtenäisyys ja kulkureitit laidunalueiden välillä.”

Määräyksen lisäksi kaavaselostuksessa tulisi avata, että poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa maankäyttöä ovat ainakin kaivostoiminta, tuulivoimatuotanto, turvetuotanto, matkailu ja sen vaatimat reitistöt sekä metsän uudistaminen. Poronhoidon edellytyksiä turvataan suunnittelussa säilyttämällä yhtenäisiä rauhallisia laidunalueita sekä kulkureitit laitumien välillä. Myös poronhoidolle tärkeiden toimintojen, kuten erotuspaikkojen säilyttäminen ja niiden toiminnan turvaaminen on tärkeää. Valtion maiden käytöstä on olemassa sopimus (2013), jossa on yhteisesti linjattu poronhoidon turvaaminen muun muassa metsänuudistamisessa. Yksityismaiden osalta on olemassa metsänhoidon suosituksia ja opas ”poro ja poronhoito talousmetsissä” (Metsäkeskus 2008, http://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/poro_ja_poronhoito_talousmetsissa.pdf). Poronhoidon toimintaedellytysten turvaaminen edellyttää myös poronhoitajien osallistamista tarkempaan suunnitteluun. Valtion mailla neuvotteluista määrää poronhoitolaki (53§).

Mikäli koko kaava-alueella koskevaa poronhoitoa turvaavaa kaavamääräystä ei muuteta, tulee poronhoidon edellytysten turvaaminen tuulivoiman suunnittelussa lisätä tuulivoimamerkkintöjen tv- ja tv-1 kaavamääräyksiin. Tuulivoimaa on lisäksi osoitettu kohtuullisen paljon paliskuntien laidunalueille, missä on suhteellisen vähän muuta ihmistoimintaa ja sen vuoksi laidunnusrauha. Hankkeiden vieminen sellaisille alueille aiheuttaa väistämättä vaikeuksia poronhoidolle ja alueiden suunnittelussa ja toiminnassa on välttämätöntä ottaa poronhoito huomioon ja lieventää ja kompensoida aiheutuneita haittoja.

Yksityiskohtaisemmat huomiot

Muita maankäyttömuotoja koskevista kaavamääräyksistä poronhoito mainitaan rm-1 ja vr-1 – alueiden yhteydessä: *"--- Maa- ja porotalous sekä muu maankäyttö on alueella mahdollista muiden kaavamerkkintöjen mukaisesti."*

Määräys on oudosti muotoiltu, koska kaavalla ei voida poronhoitoa missään kaava-alueella suoraan kieltää, sillä poronhoito toimii poronhoitoalueella oman erikoislakinsa, jossa määritellään vapaa laidunnusoikeus, turvaamana. Myöskään poronhoito ei toimi alueella pelkästään oman kaavamerkkinnän (poronhoidon kannalta tärkeä alue, erotusaita) alueella, vaan kaikkialla. Nyt kun poronhoito mainitaan tuolla tavalla näiden kahden alueen yhteydessä, voi joku saada käsityksen, ettei sitä saisi harjoittaa näillä alueilla muualla kuin erotuspaikoilla, jotka on merkitty kaavamerkkinnällä. Jos poronhoito halutaan rm-1 ja vr-1 mainita erikseen, tulee se mainita esim. "Poronhoito toimii alueella poronhoitolain mukaisesti."

Kaavaselostuksesta puuttuu Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan merkintöjen luettelosta (taulukko 1) poronhoitoalueen raja ja siihen liittyvän kaavamääräys.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao